T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/372
KARAR NO: 2023/34
KARAR TR : 23/01/2023

ÖZET: Karayolunda meydana gelen toprak kayması sonucunda çıkan hafriyatın, davacılara ait taşınmazlara dökülmek suretiyle zarar verildiği ileri sürülerek, dökülen hafriyatın kaldırılması için gerekli olan masrafın davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsili istemiyle açılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacılar : 1-A. R. Y, 2-Ü. Ç
Vekili : Av. İ. E
Davalılar : İdari Yargı Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. S. Ç Adli Yargı
1-Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Vekili : Av. S. Ç
2-Bakanlar İnşaat Turizm Enerji ve Hayvancılık San. Tic. Ltd. Şti.

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacılar vekili, davacıların maliki olduğu Kocaeli ili, Gebze ilçesi, ... mahallesi, ... ada, ... ve .... parsel sayılı taşınmazların yanında bulunan karayolunda meydana gelen toprak kayması nedeniyle, davalı belediyece yolun bu kısmı için istinat duvarı yapılması işinindavalı şirkete verildiğini, bu işin yapımı sırasında çıkan hafriyatın davacılara ait taşınmazlara dökülmek suretiyle taşınmazlara zarar verildiğini ileri sürerek, hafriyatın kaldırılması için gerekli olan 18.475,82 TL masrafın yasal faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. Gebze 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 24/11/2015 tarihli ve E.2013/585, K.2015/1037 sayılı kararı ile, davanın kabulüne karar verilmiş, karar davalılar tarafından temyiz edilmiştir.

3. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 08/02/2018 tarihli ve E.2016/4286, K.2018/725 sayılı kararı ile, mahkeme kararının gerekçe bölümünde, davalılardan Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı açısından görevsizlik kararı verilmek üzere tefrik kararı verilerek ayrı bir esasa alındığı belirtilmiş olmasına karşın, anılan davalının karar başlığında davalı olarak gösterilmiş olması ve diğer davalılarla birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulmuş olmasının doğru görülmediğini belirterek kararın bozulmasına karar vermiştir.

4. Gebze 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 26/02/2019 tarihli ve E.2018/418, K.2019/84 sayılı kararı ile, davacıların icra dosyasında talep ettikleri bedelin davalı belediye tarafından ödenmiş olduğunun anlaşıldığını belirterek, konusuz kalan davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiş, karar taraflarca temyiz edilmiştir.

5. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 05/11/2020 tarihli ve E.2020/2456, K.2020/3750 sayılı kararı ile, davalı belediyenin kamu kurumu olup, eylem ve işlemlerinin kamusal nitelikte olduğu ve kamu hizmeti yürüttüğü, kamu hizmetinin görülmesi sırasında hizmet kusurundan doğan zararların gideriminde idari yargının görevli olduğunu, görev sorununun kamu düzenine ilişkin olduğunu açıkça veya hiç ileri sürülmese bile yargılamanın her aşamasında kendiliğinden

gözetilmesi gerektiğini belirterek, Mahkemece, davalı belediye Başkanlığı yönünden yargı yolu bakımından görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde konusuz kalan davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmiş olmasının doğru olmadığı gerekçesiyle kararın bozulmasına karar vermiştir.

6. **Gebze 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 01/06/2021 tarihli ve E.2021/49, K.2021/132 sayılı kararı**ile, davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiğinden bahisle davanın görev yönünden usulden reddine karar vermiş, kararın davacılar tarafından temyiz edilen karar Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından onanarak kesinleşmiştir.

7. Davacılar vekili bu kez aynı istemle idari yargı yerinde tam yargı davası açmıştır.

B. İdari Yargıda

8. **Kocaeli 1. İdare Mahkemesi 13/04/2022 tarihli ve E.2022/466 sayılı kararı**ile, 2918 sayılı Kanun'un 110. maddesi ile Anayasa Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesinin anılan kararları birlikte değerlendirildiğinde, bahsi geçen Kanun maddesinin karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzeninin sağlanarak trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemleri kapsadığı ve Kanun'un, trafikle ilgili kuralları, şartları, hak ve yükümlülükleri, bunların uygulanmasını ve denetlenmesini, ilgili kuruluşları ve bunların görev yetki ve sorumlulukları ile çalışma usullerini kapsadığı, dolayısıyla oluşan trafik kazası nedeniyle açılacak sorumluluk davalarının görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğunu belirterek bu doğrultuda karayolunda meydana gelen toprak kayması üzerine, trafik düzeni ve güvenliğini sağlayarak yolun yeniden trafiğe açılması amacıyla yapılan istinat duvarı yapım işi esnasında oluşan zararın davalı idareden tazmini istemiyle açılan iş bu davanın görüm ve çözümünde adli yargının görevli olduğu gerekçesiyle, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına ve davanın incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

III. BAŞSAVCILIK DÜŞÜNCELERİ

A. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

9. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı yazılı düşüncesinde, davanın görüm ve çözümünün adli yargı yerine ait olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Yazılı düşüncenin ilgili kısmı şöyledir:

"...İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarakuygulamaya koyduğu plan ve projeye göremeydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel haklarımuhtel olanlartarafındanaçılacak tam yargı davaları kapsamındayargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırılmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğüiddiasıyla açılacakmüdahalenin men'i vemeydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesi ve haksız fiile ilişkinözel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle; idare, kamu hizmetlerininyürütülmesi sırasındakişilereverdiği zararları tazminle sorumlu olup,tazmini istenilenzararın idari eylem ve işlemlerdendoğması halinde buzararlar idari yargıdaaçılacak tam yargı davası ileistenebilir . Buna karşılık; idari usul ve esaslar dışında idarece yapılan eylemler, haksız fiil niteliğindedir. İdarilik karakteri taşımayan bu eylemlerden dolayı ancak adli yargıda dava açılması mümkündür.

...

Olayda, davacılara ait taşınmazlara iş makinaları ile müdahalede bulunulması için davalı idarece alınmış bir karar bulunmadığı, davalı idarenin bu taşınmazların yanında bulunan yola istinat duvarı yapılması için karar aldığı, zarar iddiasının istinat duvarı inşaatının yapımından değil; davacılara ait taşınmazlara doğrudan müdahalede bulunularak buralara hafriyat malzemesi dökülmesi iddiasından kaynaklandığı, dolayısıyla idarece davacıların ayni haklarına doğrudan müdahalede bulunularak özel mülkiyete konu taşınmazlarına kamulaştırmasız el atıldığı iddiasıyla meydana gelen zararın tazmini talebiyle açılan davanın haksız fiile dayalı tazminat davası niteliğinde kabul edilmesi gerektiği, bu sebeple tam yargı davası niteliği taşımayan, idarenin yürütmekle zorunlu olduğu bir kamu hizmetinin yerine getirilmesinden kaynaklanmayan davanın çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır."

B. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

10. Danıştay Başsavcısı yazılı düşüncesinde, davanın görüm ve çözümünün adli yargı yerine ait olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Yazılı düşüncenin ilgili kısımları şu şekildedir:

"...5393sayılıBelediyeKanunu'nun14. maddesininbirincifıkrasının(a)bendinde,

"Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon,ulaşım gibikentsel alt yapı;coğrafî ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma veambulans; şehir içi trafik; defin

ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır.' hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde 'Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiillebaşkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.' hükmü yer almaktadır.

İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarakuygulamaya koyduğu plan ve projeye göremeydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel haklarımuhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırılmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacakmüdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesi ve haksız fiile ilişkinözel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Diğer bir ifadeyle; idare, kamu hizmetlerininyürütülmesi sırasındakişilereverdiği zararları tazminle sorumlu olup,tazmini istenilenzararın idari eylem ve işlemlerdendoğması halinde buzararlar idari yargıdaaçılacak tam yargı davası ileistenebilir . Buna karşılık; idari usul ve esaslar dışında idarece yapılan eylemler, haksız fiil niteliğinde olup, idarilik karakteri taşımayan bu eylemlerden dolayı ancak adli yargıda dava açılması mümkündür.

Dosyanın incelenmesinden; davacıların maliki olduğu Kocaeli İli, Gebze İlçesi, ... Mahallesi, ... ada, ... ve .... parsel sayılı taşınmazların yanında bulunan ana yolun heyelan nedeniyle göçmesi üzerine, davalı belediyece taşeron şirketten, yolun bu kısmı için istinat duvarı yapmasının istenildiği, bu işin yapımı sırasında çıkan hafriyatın davacılara ait taşınmazlara dökülerek zarar verildiği, davalı idarece, davacılara ait taşınmazların yanında bulunan yola istinat duvarı yapılması için karar alınmış olmakla birlikte, davacıların taşınmazlarına iş makineleriyle müdahalede bulunulmasına yönelik olarak alınan bir karar bulunmadığı, zararın istinat duvarı inşaatının yapımından değil, davacılara ait taşınmazlara doğrudan müdahalede bulunularak hafriyat malzemesi dökülmesi iddiasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda; idare tarafından davacıların ayni haklarına doğrudan müdahalede bulunularak özel mülkiyete konu taşınmazlarına zarar verildiği iddiasıyla meydana gelenzararın tazmini talebiyle açılan, dolayısıyla idarenin yürütmekte zorunlu olduğu bir kamu hizmetinin yerine getirilmesinden kaynaklanmayan ve tam yargı davası niteliği taşımayan davanın, haksız fiile dayalı tazminat davası kapsamında adli yargı yerinde görülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır."

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

11. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun"*Amaç*" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"*Bu Kanunun amacı, belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usûl ve esaslarını düzenlemektir.*"

12. Aynı Kanun'un "*Belediyenin görev ve sorumlulukları*" başlıklı 14. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi şöyledir:

"*Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;*

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafî ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ... hizmetlerini yapar veya yaptırır..."

13. Kanun'un "*Belediyenin yetkileri ve imtiyazları*" başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi şöyledir:

"o) Gayrisıhhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliği oluşmaması için gereken tedbirleri almak."

B. Yargı Kararları

14. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 11/02/1959 tarihli ve E.1958/17, K,1959/15 sayılı kararının, III. bölümü şöyledir:

> "*İstimlâksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlâk Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.*
>
> *Bundan başka, bir amme teşekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yığılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da başkasının malına amme teşekkülünün dilediği gibi el atma hakkı bulunmadığı ve plan ve projelere ve şartnamelere başkasının malına ihtiyaca göre el atılabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.*
>
> *Yapılan işlerin plan veya projeye aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket bulunması itibariyle yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.*
>
> *Bu bentte anılan davalar, içtihadı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara şümulü yoktur.*"

V. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

15. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ınkatılımlarıyla yapılan 23/01/2023 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyası ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

16. Raportör-Hâkim Arzu ÇETİNDERE ŞAŞI'nın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

17. Dava, karayolunda meydana gelen toprak kayması nedeniyle yolun yeniden trafiğe açılması amacıyla yapılan istinat duvarı sırasında çıkan hafriyatın, davacılara ait taşınmazlara dökülmek suretiyle zarar verildiği ileri sürülerek, dökülen hafriyatın kaldırılması için gerekli olan 18.475,82 TL masrafin yasal faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsili istemiyle açılmıştır.

18. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu; özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır. Nitekim yukarıda belirtilen genel kabul doğrultusundaki Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararı da bu doğrultudadır.

19. Dava dosyalarının incelenmesinden, davacıların maliki olduğu Kocaeli ili, Gebze ilçesi, ... mahallesi, ... ada, ... ve .... parsel sayılı taşınmazların yanında bulunan ana yolun heyelan nedeniyle göçmesi üzerine, davalı belediyece diğer davalı taşeron şirkete, yolun bu kısmına istinat duvarı yapılması işinin verildiği, bu işin yapımı sırasında çıkan hafriyatın davacılara ait taşınmazlara döküldüğü, zararın istinat duvarı inşaatının yapımından değil, davacılara ait taşınmazlara hafriyat malzemesi dökülmesi nedeniyle, bu hafriyatın kaldırılması için katlanmak zorunda kalınan masrafin davalılardan tahsili iddiasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

20. Bu bağlamda, mülkiyeti davacılara ait olduğu ifade edilen taşınmazlara, izin alınmadan davalı idarece hafriyat döküldüğü iddia edilerek, uğranılan zararın tazmini söz konusu olduğundan,davanın haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılacağı kuşkusuzdur.

21. Belirtilen duruma ve davanın niteliğine göre, idarenin ayni bir hakka müdahalesinin hukuka uygunluğunun yargısal denetimi işin esasını teşkil etmekte olup, açılan dava ile bir idari tasarrufun iptalinin ya da böyle bir tasarruf nedeniyle uğranılan zararın tazmininin istenilmemiş bulunması karşısında, haksız fiilden doğan zararların tazmini davasının,

özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

22. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Kocaeli 1. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile, Gebze 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 01/06/2021 tarihli ve E.2021/49, K.2021/132 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Kocaeli 1. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile, Gebze 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 01/06/2021 tarihli ve E.2021/49, K.2021/132 sayılıGÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

23/01/2023 tarihinde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Nilgün	Doğan	Eyüp
TOPAL	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN